

**Ius respicit aequitatem.
Księga jubileuszowa
dedykowana Profesorowi
Krzysztofowi
Pietrzykowskiemu**

Przejdź do produktu na **ksiegarnia.beck.pl**

Część I. Systemy i Komentarze

System Prawa Prywatnego

Tom 21

Prawo spółdzielcze

Pod redakcją
Krzysztofa Pietrzykowskiego

C·H·BECK

INSTYTUT NAUK PRAWNYCH PAN

Rozdział I. Pojęcie i źródła prawa spółdzielczego*

Spis treści

	Nb
§ 1. Pojęcie prawa spółdzielczego	1
§ 2. Źródła prawa spółdzielczego	9

Literatura: *R. Bierzanek*, Kilka uwag dotyczących miejsca prawa spółdzielczego wśród innych działów prawa, SKN 1987, Nr 2; *tenże*, Prawo spółdzielcze w zarysie, Warszawa 1984; *K. Boczar*, Spółdzielczość. Problematyka społeczna i ekonomiczna, Warszawa 1986; *H. Cioch*, Prawo spółdzielcze w świetle prezydenckiego projektu ustawy, Kraków 2005; *M. Gersdorf*, O nowych rozwiązaniach w prawie spółdzielczym, Warszawa 1983; *tenże*, Prawne zagadnienia samorządności spółdzielni, SKN 1974, Nr 1; *S. Grzybowski*, Prawo spółdzielcze a system porządku prawnego (uwagi na tle zagadnienia integracji i dezintegracji), Spółdzielczy Kwartalnik Naukowy 1975, Nr 1; *tenże*, Prawo spółdzielcze w systemie porządku prawnego, Warszawa 1976; *J. Ignatowicz*, Droga sądowa w sprawach spółdzielczych w świetle nowego prawa spółdzielczego, NP 1983, Nr 3; *tenże*, System ochrony praw członków spółdzielni, SKN 1987, Nr 2; *S. Janczewski*, Prawo handlowe, wekslowe i czekowe, Warszawa 1946; *W. Jastrzębski*, Nowe regulacje prawne organów spółdzielni w świetle prawa spółdzielczego, SKN 1987, Nr 2; *A. Jedliński*, Moc obowiązująca uchwał organów spółdzielni i ich zaskarżanie, Pieniądze i Więź 2006, Nr 1; *tenże*, Podstawowe założenia nowego projektu ustawy o spółdzielniach, Studia Europejskie 2007, t. 16; *W. Jenner*, Kodeks spółdzielczy. Zbiór ustaw i rozporządzeń dotyczących spółdzielni, Lwów 1926; *R. Longchamps de Bérier*, Zobowiązania, Poznań 1948; *J. Namitkiewicz*, Podręcznik prawa handlowego, wekslowego, czekowego i upadłościowego, Warszawa 1927; *K. Pietrzykowski*, Bezwzględnie nieważne uchwały walnego zgromadzenia spółdzielni (de lege lata i de lege ferenda), w: Prace z prawa prywatnego. Księga pamiątkowa ku czci Sędziego Janusza Pietrzykowskiego (red. *Z. Banaszczyk*), Warszawa 2000; *tenże*, Charakter prawny uchwały zgromadzenia spółki kapitałowej i spółdzielni, w: Problemy prawa prywatnego i publicznego w pierwszych dekadach XXI wieku. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Jerzemu Ciszewskiemu (red. *J. Kruczalak-Jankowska*), Gdańsk 2016; *tenże*, Miejsce prawa spółdzielczego w systemie prawa (ustawa – Prawo spółdzielcze a Kodeks cywilny i Kodeks spółek handlowych), w: Instytucje prawa handlowego w przyszłym Kodeksie cywilnym (red. *T. Mróz, M. Stec*), Warszawa 2012; *tenże*, Powstanie i ustanie stosunku członkostwa w spółdzielni, Warszawa 1990; *tenże*, Projektowane zmiany w prawie spółdzielczym, PL 1999, Nr 3; *tenże*, Projektowane zmiany w prawie spółdzielczym, PPH 2011, Nr 3; *tenże*, Samodzielność spółdzielni w świetle nowelizacji prawa spółdzielczego w 1987 roku (maszynopis powielony, Spółdzielczy Instytut Badawczy), Warszawa 1988; *tenże*, Spółdzielnia a spółka handlowa, cz. II, PUG 1991, Nr 7; *tenże*, Waloryzacja udziałów członkowskich w spółdzielniach. Przepisy i komentarz, Warszawa 1991; *tenże*, Zmiany w prawie spółdzielczym, MoP 2005, Nr 21; *tenże*, Zmiany w spółdzielczym prawie mieszkaniowym, MoP 2005, Nr 19; *K. Pietrzykowski, A. Zabski*, Spółdzielczość inaczej. Teksty ustaw z komentarzem, Warszawa 1990; *B. Słotwiński*,

* Tekst pochodzi z publikacji: System Prawa Prywatnego, t. 21. Prawo spółdzielcze (red. *K. Pietrzykowski*), C.H. Beck, Warszawa 2020.

ski, Zagadnienia prawne samorządu spółdzielni, Warszawa 1973; *tenże*, Z teoretycznych zagadnień prawa spółdzielczego, Warszawa 1973; S. Wróblewski, Ustawa o spółdzielniach z dnia 29 października 1920 Dz. Ust. N. 111, poz. 733 wraz z rozporządzeniami wykonawczymi, Kraków 1921; M. Wrzolek-Romańczuk, Charakter prawny obowiązku wyczerpania postępowania wewnątrzspółdzielczego, w: Księga pamiątkowa ku czci profesora Mirosława Gersdorfa, SKN 1987, Nr 2; *taż*, Niewykorzystane szanse nowelizacji. Uwagi do ustawy z 14.06.2007 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw, Pal. 2007, Nr 7/8 i 9/10; *taż*, Postępowanie wewnątrzspółdzielcze, Warszawa 1991; *taż*, Rejestr spółdzielni. Zagadnienia materialnoprawne i procesowe, Warszawa 1986; *taż*, Zaskarżanie uchwał organów spółdzielni w świetle zmian w ustawach spółdzielczych wprowadzonych ustawą z dnia 3.6.2005 r., Temidium 2005, Nr 3; *taż*, Zmiany w ustawach spółdzielczych wprowadzone ustawą z 3.6.2005 r., Pal. 2005, Nr 7–8 i 9–10; P. Zakrzewski, Zasada równości w prawie spółdzielczym, Studia Prawnicze KUL 2008, Nr 2; A. Zbiegień-Turzańska, Sankcje wadliwych uchwał zgromadzeń spółek kapitałowych i spółdzielni, Warszawa 2012.

§ 1. Pojęcie prawa spółdzielczego

- 1 W doktrynie wyróżnia się pojęcia prawa spółdzielczego w szerokim i w wąskim znaczeniu. Prawo spółdzielcze **w szerokim znaczeniu** jest wyspecjalizowaną dyscypliną prawniczą wyodrębnioną przede wszystkim w celach poznawczych i dydaktycznych. Tak rozumiane prawo spółdzielcze obejmuje **ogół norm prawnych dotyczących wyłącznie spółdzielni**. Dyskusyjny jest natomiast problem ewentualnej odrębności prawa spółdzielczego **w wąskim znaczeniu**, tzn. przepisów PrSpółdz oraz wydanych na jej podstawie przepisów wykonawczych¹.
- 2 Do prawa spółdzielczego **w szerokim znaczeniu** należy zaliczyć przede wszystkim przepisy „innych ustaw” regulujących działalność spółdzielni poszczególnych rodzajów (zob. art. 2 PrSpółdz). Są to zwłaszcza ustawy dotyczące w całości spółdzielni, tj. ustawa z 20.1.1990 r. o zmianach w organizacji i działalności spółdzielczości², ustawa z 30.8.1991 r. o waloryzacji udziałów członkowskich w spółdzielniach i zmianie niektórych ustaw³ i ustawa z 22.7.2006 r. o spółdzielni europejskiej⁴. Prawo spółdzielcze w szerokim znaczeniu obejmuje również przepisy regulujące działalność spółdzielni poszczególnych rodzajów, a więc przepisy ustawy z 5.11.2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych⁵, ustawy z 7.12.2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających⁶, ustawy z 15.12.2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych⁷ i ustawy z 27.4.2006 r. o spółdzielniach socjalnych⁸, a także ustawy z 29.8.1997 r. – Prawo bankowe⁹ w części dotyczącej wyłącznie

¹ M. Gersdorf, w: Gersdorf, Ignatowicz, Prawo spółdzielcze, 1985, s. 12. Obecnie tylko jeden przepis PrSpółdz, mianowicie art. 129, upoważnia Ministra Sprawiedliwości do wydania rozporządzenia wykonawczego w sprawie sposobu i czasu przechowywania ksiąg i dokumentów zlikwidowanych spółdzielni oraz organizacji spółdzielczych.

² Dz.U. Nr 6, poz. 36 ze zm.

³ Dz.U. Nr 83, poz. 373 ze zm.

⁴ Tekst jedn.: Dz.U. z 2018 r. poz. 2043 ze zm.

⁵ Tekst jedn.: Dz.U. z 2019 r. poz. 2412 ze zm.

⁶ Tekst jedn.: Dz.U. z 2018 r. poz. 613 ze zm.

⁷ Tekst jedn.: Dz.U. z 2018 r. poz. 845 ze zm.

⁸ Tekst jedn.: Dz.U. z 2018 r. poz. 1205.

⁹ Tekst jedn.: Dz.U. z 2019 r. poz. 2357 ze zm.

banków spółdzielczych i ustawy z 22.3.1989 r. o rzemiośle¹⁰ w części dotyczącej wyłącznie spółdzielni rzemieślniczych. Przepisy wymienionych ustaw zawierają regulacje szczególne w stosunku do przepisów PrSpółdz, co zresztą z reguły wynika z nich *expressis verbis*¹¹.

Rozważania o miejscu prawa spółdzielczego w systemie polskiego prawa zostały najpełniej 3 przedstawione przez S. Grzybowskiego. Można stwierdzić, że od czasu ukazania się jego publikacji na ten temat¹² w prowadzonej również w polskim piśmiennictwie dyskusji o charakterze prawnym stosunków prawnych i instytucji spółdzielczych (czy szerzej – korporacyjnych), która doprowadziła do ukształtowania się dwóch koncepcji teoretycznych, mianowicie teorii korporacyjnej i teorii umowy¹³, zdecydowaną przewagę uzyskała druga z nich. **Teoria korporacyjna** wskazuje na swoistość spółdzielczych stosunków prawnych i instytucji, których nie można interpretować w sposób właściwy dla prawa cywilnego. **Teoria umowy** tłumaczy zaś charakter tych stosunków i instytucji wyłącznie w kategoriach cywilistycznych. W piśmiennictwie pojawiła się także wypowiedź kwestionująca obie teorie¹⁴.

Różnica między wspomnianymi koncepcjami teoretycznymi jest szczególnie widoczna, 4 gdy chodzi o wyjaśnienie charakteru prawnego **statutu spółdzielni**. Zgodnie z teorią korporacyjną, statut jest aktem normatywnym prawa przedmiotowego tzw. wewnętrznym prawem spółdzielni. Teoria ta, w odniesieniu do charakteru prawnego statutu spółdzielni, zwana jest też z tego powodu teorią normatywną. Według zaś teorii umowy, statut jest umową, którą zawierają założyciele przez złożenie podpisów pod statutem. Niekiedy statut określa się jako umowę szczególnego rodzaju (*sui generis*), co jest o tyle bezprzedmiotowe, że każda umowa jest czynnością prawną „szczególnego rodzaju”. Ponadto jest reprezentowane stanowisko pośrednie, zwane teorią mieszaną, stosownie do którego, do chwili wpisania spółdzielni do rejestru statut ma charakter umowy, a po tej chwili staje się wewnętrznym aktem normatywnym spółdzielni. W piśmiennictwie zdania w tej kwestii są podzielone, natomiast w orzecznictwie zdecydowanie przeważa teoria umowy.

Rozważane teorie różnie wyjaśniają charakter prawny **stosunku członkostwa** w spół- 5 dzielni. Zwolennicy teorii korporacyjnej wskazują na swoistość tego stosunku, którego nie można interpretować w sposób właściwy dla prawa cywilnego oraz na zależność organizacyjną członka od spółdzielni¹⁵. Natomiast teoria umowy tłumaczy charakter stosunku członkostwa w spółdzielni wyłącznie w kategoriach cywilistycznych. Zgodnie z tą teorią, obecnie zdecydowanie przeważającą w piśmiennictwie i w orzecznictwie, omawiany stosunek ma charakter cywilnoprawny, ponieważ w pełni odpowiada cywilistycznej metodzie regulacji stosunków społecznych, którą – jak wiadomo – charakteryzują dwie podstawowe cechy: równorzędność (autonomiczność) stron stosunku prawnego oraz brak bezpośredniego przymusu ze strony organów państwa¹⁶.

¹⁰ Tekst jedn.: Dz.U. z 2018 r. poz. 1267 ze zm.

¹¹ Zob. art. 2 SpKasyU, art. 2 pkt 1 BankSpółU, art. 1 ust. 7 SpMieszkU, art. 1 ust. 2 SpSocjU, art. 20 ust. 1 PrBank i art. 10 ust. 1 RzemiosłoU.

¹² S. Grzybowski, Prawo spółdzielcze a system porządku prawnego, *passim*; tenże, Prawo spółdzielcze w systemie porządku prawnego, *passim*.

¹³ Dyskusja ta wcześniej była prowadzona przede wszystkim w piśmiennictwie niemieckim.

¹⁴ R. Bierzanek, Kilka uwag dotyczących miejsca prawa spółdzielczego, s. 7–20.

¹⁵ B. Słotwiński, Z teoretycznych zagadnień prawa spółdzielczego, Warszawa 1973, s. 22 i 26–28.

¹⁶ K. Pietrzykowski, Miejsce prawa spółdzielczego, s. 100–115.

- 6 Cywilnoprawny charakter ma również w konsekwencji **postępowanie wewnątrzspółdzielcze** (art. 32 PrSpółdz)¹⁷, które jest instytucją prawa materialnego zmierzającą do polubownego załatwienia sporu między dwoma równorzędnymi podmiotami, mianowicie spółdzielnią i jej członkiem. Instytucji tej nie można natomiast zaliczyć do żadnej z grup istniejących postępowań, w tym zwłaszcza postępowania cywilnego czy administracyjnego¹⁸.
- 7 W piśmiennictwie sporny jest charakter prawny **uchwał organów spółdzielni**. Zgodnie z art. 38 KC, wyrażającym tzw. teorię organów¹⁹, osoba prawna działa przez swoje organy w sposób przewidziany w ustawie i w opartym na niej statucie. Owo „działanie” może się przejawiać m.in. w składaniu oświadczeń woli za spółdzielnię i w podejmowaniu uchwał. Od wielu lat bronię poglądu, że uchwały organów spółdzielni są bez wątpienia czynnościami prawnymi, o ile zmierzają do wywołania skutków prawnych²⁰. W piśmiennictwie pojawiają się wypowiedzi negujące traktowanie uchwał jako czynności prawnych. Zwykle jednak uchwały traktuje się albo jako trzeci rodzaj czynności prawnych – obok czynności prawnych jednostronnych i umów – wskazując ich liczne cechy swoiste, albo jako czynności prawne wielostronne²¹. Nie podzielam tego poglądu, którego źródłem jest zapewne nadmierne utożsamianie pojęć czynności prawnej i oświadczenia woli. Moim zdaniem **uchwała spółdzielni jest jej oświadczeniem woli wchodzącym w skład czynności prawnej jednostronnej albo dwustronnej**²². Schemat podejmowania uchwały przez organ spółdzielni jest następujący: oświadczenia woli osób głosujących (członków określonego organu spółdzielni) – oświadczenie woli spółdzielni – czynność prawna jednostronna albo dwustronna. Tym, co jest charakterystyczne dla określenia charakteru prawnego uchwały spółdzielni, jest swoisty sposób wyrażenia woli przez spółdzielnię przejawiający się w akcie głosowania. Złożenie oświadczenia woli przez spółdzielnię w postaci podjęcia uchwały przez walne zgromadzenie jest bowiem wynikiem głosowania, w którym decyduje wola wymaganej większości. Ostatecznie przyjęta treść uchwały nie zawsze jest zgodna z oświadczeniami woli poszczególnych członków określonego organu. Stanowi to konsekwencję obowiązywania zasady majoryzacji, zgodnie z którą członek poddaje się woli większości i traktuje tę wolę jako swoją. Od lat toczy się dyskusja wokół określenia związków prawa spółdzielczego z **prawem cywilnym**, a ściślej, z **KC**. Zgodnie z art. 2 KSH w sprawach określonych w art. 1 § 1 KSH, tj. w sprawach dotyczących tworzenia, organizacji, funkcjonowania, rozwiązywania, łączenia, podziału i przekształcania spółek handlowych, nieuregulowanych w ustawie, stosuje się przepisy KC; jeżeli zaś wymaga tego właściwość (natura) stosunku prawnego spółki handlowej, przepisy KC stosuje się odpowiednio. Regułą jest zatem stosowanie w sprawach nieuregulowanych w KSH przepisów KC wprost. „Odpowiednie” ich stosowanie wchodzi zaś w rachubę ze względu na właściwość (naturę) stosunku prawnego spółki handlowych. Sąd Najwyższy podkreślił np. w wyr. z 10.2.2011 r.²³, że

¹⁷ K. Pietrzykowski, Powstanie i ustanie, s. 59 i n.

¹⁸ *Ibidem*, s. 243–245. Zob. też M. Wrzosek-Romańczuk, Postępowanie wewnątrzspółdzielcze, s. 19 i n.

¹⁹ Zob. M. Pazdan, w: Pietrzykowski, Komentarz KC, t. I, 2018, s. 175 i n.

²⁰ K. Pietrzykowski, Powstanie i ustanie, s. 251 i n.; *tenże*, Bezwzględnie nieważne uchwały walnego zgromadzenia, s. 205; *tenże*, Charakter prawny uchwały zgromadzenia, s. 307–325; zob. też A. Zbiegien-Turzańska, Sankcje wadliwych uchwał, s. 1 i n.

²¹ Zob. literaturę powołaną przez K. Pietrzykowskiego, Charakter prawny uchwały zgromadzenia, *passim*.

²² Neguję zasadność wyróżniania tzw. czynności prawnych wielostronnych; zob. K. Pietrzykowski, Powstanie i ustanie, s. 97; tak wcześniej R. Longchamps de Bérier, Zobowiązania, s. 149 i 588.

²³ IV CSK 335/10, Biul. SN 2011, Nr 4, poz. 10.

art. 299 KSH w sposób samodzielny i wyczerpujący reguluje odpowiedzialność członków zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością za jej zobowiązania, zarówno pod względem podmiotowym, jak i przedmiotowym, stąd też, ze względu na brzmienie art. 2 KSH, nie jest możliwe odpowiednie stosowanie art. 362 KC. Ustawa – Prawo spółdzielcze nie zawiera odpowiednika art. 2 KSH. Dlatego, ze względu na miejsce prawa spółdzielczego w systemie polskiego prawa, należy przyjąć, że w sprawach nieuregulowanych w PrSpółdz bądź w innej ustawie regulującej działalność spółdzielni poszczególnych rodzajów, przepisy KC w zasadzie **stosuje się wprost**, chyba że ustawy te zawierają przepisy odsyłające do stosowania innych ustaw²⁴. Trudno zresztą byłoby wskazać takie stosunki spółdzielcze, których właściwość (natura) sprzeciwiałaby się stosowaniu wprost przepisów KC. Chodzi tu w szczególności, w zakresie części ogólnej KC, o przepisy wstępne (art. 1, 3, 5, 6 i 7 KC), przepisy art. 8–32 KC w odniesieniu do członków spółdzielni, przepisy o osobach prawnych (art. 33–43 KC), przepisy o przedsiębiorcach (art. 43¹–43¹⁰ KC), przepisy o mieniu (art. 44–55⁴ KC), przepisy o czynnościach prawnych (art. 56–109⁸ KC), przepisy o terminie (art. 110–116 KC) i przepisy o przedawnieniu roszczeń (art. 117–125 KC). Bez żadnych wątpliwości stosuje się wprost do stosunków spółdzielczych również w zasadzie przepisy KC o własności i innych prawach rzeczowych ograniczonych (art. 140–352 KC), o zobowiązaniach (art. 353–921¹⁶ KC) i o spadkach (art. 922–1087 KC). Skoro zaś uchwały organów spółdzielni są jej oświadczeniami woli, jeżeli zmierzają do wywołania skutków prawnych, szczególne regulacje ustaw regulujących działalność spółdzielni dotyczące podejmowania uchwał można postrzegać jedynie jako *leges speciales* w stosunku do przepisów KC. Podobnie należy traktować przepisy dotyczące sankcji wadliwych uchwał organów spółdzielni (zwłaszcza art. 42 PrSpółdz).

Niektóre przepisy PrSpółdz wyraźnie określają jej stosunek do przepisów prawa cywilnego albo przepisów Kodeksu cywilnego. Mianowicie, zgodnie z art. 11 § 2 zd. 3 PrSpółdz, osoby działające przed zarejestrowaniem spółdzielni odpowiadają wobec niej według przepisów prawa cywilnego. Nie ma w tym przepisie wprawdzie wyraźnego odesłania do KC, ale jest oczywiste, że chodzi tu o wskazanie tego Kodeksu, który reguluje zasady i przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej. Jednoznacznie natomiast do stosowania wprost przepisów KC odsyła art. 145 § 2 PrSpółdz, zgodnie z którym użytkowanie przez rolniczą spółdzielnię produkcyjną wniesionych przez członka wkładów gruntowych regulują przepisy KC. Jest to odesłanie zwłaszcza do przepisów ogólnych tego Kodeksu dotyczących praw rzeczowych ograniczonych i użytkowania oraz do przepisów szczególnych art. 271–279 KC, regulujących użytkowanie przez rolnicze spółdzielnie produkcyjne. Ostatnie wymienione przepisy KC należą więc bez wątpienia do materii prawa spółdzielczego w szerokim znaczeniu, ponieważ dotyczą wyłącznie spółdzielni²⁵. Analogiczne odesłania do stosowania tych przepisów dotyczą również innych spółdzielni zajmujących się produkcją rolną (art. 178 § 2 PrSpółdz) oraz spółdzielni kółek rolniczych zajmujących się produkcją rolną (art. 180 § 3 PrSpółdz). Do **odpowiedniego stosowania** przepisów KC o zarządzie rzeczą wspólną odsyła natomiast art. 25 § 2 PrSpółdz w sytuacji, gdy zmarły członek pozostawił więcej niż jednego spadkobiercę, a spadkobiercy w celu wykonywania przechodzących na nich praw majątkowych zmarłego wskazują zarządcę ustanowionego przez sąd. Jest to jednak szczególna regulacja, z której nie można wyciągać żadnych wniosków ogólnych (skoro *exceptiones non sunt extendendae*).

²⁴ Zob. wyr. SN z 17.9.2008 r., III CSK 79/08, Legalis.

²⁵ M. Gersdorf, w: Gersdorf, Ignatowicz, Prawo spółdzielcze, 1985, s. 12.

Wyjaśnienia wymaga również określenie stosunku prawa spółdzielczego do **prawa spółek handlowych**. W zasadzie nie ma, a ściślej – do niedawna nie było – wzajemnych relacji między PrSpółdz i KSH. Oznacza to, po pierwsze, że nie ma podstaw prawnych do odpowiedniego stosowania KSH do spółdzielni oraz PrSpółdz do spółek handlowych. Nie ma także możliwości takiego stosowania obu ustaw w drodze analogii. Zjawisko to można wyjaśnić na przykładzie uchw. SN(7) z 14.9.2007 r.²⁶, zgodnie z którą do umowy zawartej przez zarząd spółdzielni bez wymaganej do jej ważności uchwały walnego zgromadzenia lub rady nadzorczej ma zastosowanie w drodze analogii art. 103 § 1 i 2 KC. Sąd Najwyższy uznał, że w sytuacji, gdy zarząd dokonuje czynności prawnej bez wymaganej przez ustawę uchwały walnego zgromadzenia, nie można akceptować poglądu, że taka czynność prawna jest bezwzględnie nieważna. Posiłkowo SN odwołał się do regulacji zamieszczonej w art. 17 KSH, jednakże w drodze analogii zastosował nie przepisy tego artykułu, ale art. 103 KC.

Istniejąca dotychczas równowaga między PrSpółdz i KSH została naruszona przez ustawę z 25.3.2011 r. o ograniczaniu barier administracyjnych dla obywateli i przedsiębiorców²⁷, która w art. 2 dodała w części I w tytule II PrSpółdz dział VI o przekształceniach spółdzielni pracy zawierający przepisy art. 203e–203x. Przepisy te umożliwiały **przekształcanie spółdzielni pracy w spółki handlowe** przy odpowiednim zastosowaniu przepisów Kodeksu spółek handlowych o spółkach handlowych, dotyczących powstania spółki przekształconej, jeżeli przepisy niniejszego działu nie stanowią inaczej. Wywoływały one liczne zastrzeżenia i wątpliwości. Po pierwsze, przewidywały one jedynie możliwość przekształcenia spółdzielni pracy w spółkę handlową, nie dopuszczały natomiast przekształcenia odwrotnego. Świadczyło to o nierównym traktowaniu obu rodzajów korporacji i mogło uzasadniać zarzut dotyczący niezgodności rozważanych przepisów z art. 2 Konstytucji RP. Po drugie, powstawała wątpliwość, czy nowe przepisy dotyczą spółdzielni socjalnych, które w istocie są spółdzielniami pracy, tyle że o szczególnie określonych celach i zasadach działania. Odpowiedź na to pytanie powinna być przecząca, spółdzielnie socjalne funkcjonują bowiem na podstawie odrębnej ustawy. Natomiast – *lege non distinguente* – spółdzielnie inwalidów i niewidomych podlegały działaniu nowych przepisów, co musiało budzić stanowczy sprzeciw. Po trzecie, omawiane przepisy w istocie umożliwiały przekształcenie w spółkę handlową **każdej spółdzielni**. Przekształcenie bowiem spółdzielni (paradoksalnie nawet spółdzielni mieszkaniowej) w spółdzielnię pracy może nastąpić przez zmianę jej statutu. Wywoływało to wątpliwości, czy taka zmiana statutu, dokonana w celu późniejszego przekształcenia w spółkę handlową, nie stanowi obejścia prawa (art. 58 § 1 KC). Z przedstawionych względów należało **z pełną aprobatą** odnieść się do senackiego projektu ustawy z 15.3.2018 r. o zmianie ustawy – Prawo spółdzielcze²⁸, w którym przewidziano, po pierwsze, uchylenie działu VI w części I tytule II PrSpółdz obejmującym przepisy art. 203e–203x oraz, po drugie, stosowanie przepisów projektowanej ustawy również do procesów przekształcenia spółdzielni pracy w spółkę handlową rozpoczętych przed dniem wejścia w życie ustawy, jeżeli do dnia jej wejścia w życie nie dokonano wpisu spółki handlowej do rejestru przedsiębiorców. Z satysfakcją zatem należy przyjąć uchylenie rozważanych przepisów przez ustawę z 16.5.2019 r. o zmianie ustawy – prawo spółdzielcze, która weszła w życie 28.6.2019 r.²⁹.

²⁶ III CZP 31/07, OSNC 2008, Nr 2, poz. 14.

²⁷ Dz.U. Nr 106, poz. 622 ze zm.

²⁸ Druk sejmowy VIII kadencji, Nr 2435.

²⁹ Dz.U. z 2019 r. poz. 1100.

Przedstawione rozważania prowadzą zatem do wniosku, że prawo spółdzielcze w wąskim, a także w przeważającej mierze w szerokim znaczeniu, jest **częścią prawa cywilnego**. W zasadzie wszystkie jego instytucje można wyjaśnić za pomocą podstawowych pojęć prawa cywilnego, w szczególności takich jak: stosunek cywilnoprawny, podmioty tego stosunku, czynność prawna, umowa, zdolność prawna, zdolność do czynności prawnych, osobowość prawna, oświadczenie woli, własność, odpowiedzialność cywilna czy dziedziczenie.

Ze względu na to, że spółdzielnia jest osobą prawną typu korporacyjnego, prawo spółdzielcze jest określane jako **prawo korporacyjne**. Prawo spółdzielcze odpowiada bowiem następującym cechom właściwym dla przepisów dotyczących wszelkich typów organizacji korporacyjnych: powoływaniu organizacji do życia w sposób dobrowolny przez jej założycieli, swobodzie należenia do organizacji oraz swobodzie ułożenia stosunków organizacyjnych, wspólności ogólnego celu organizacji przy ocenie z punktu widzenia jej członków, zależności organizacyjnej w relacji między członkiem organizacji a organizacją oraz między różnymi ogniwami organizacyjnymi, przekazaniu organizacji jako całości funkcji regulowania w węższym lub w szerszym zakresie stosunków organizacyjnych, czyli – jak to się niezbyt precyzyjnie określa – tworzenia „norm korporacyjnych” oraz regulowaniu działalności korporacyjnej, a nawet jej wykonywaniu przez powołane do tego tzw. władze korporacyjne, przy wprowadzeniu zasady większości, niekiedy zasady jednomyślności albo ich połączenia³⁰.

§ 2. Źródła prawa spółdzielczego

Konstytucja RP nie zawiera regulacji dotyczących spółdzielni, choć niektóre jej przepisy, w szczególności art. 12, 20, 21, 58 i 64, odnoszą się również do spółdzielni.

Obecnie obowiązująca PrSpółdz jest trzecią polską ustawą dotyczącą spółdzielni. Wcześniej obowiązywały ustawy z 1920 r. i z 1961 r.

Ustawa z 29.10.1920 r. o spółdzielniach³¹ była w obszarze prawa cywilnego pierwszym aktem normatywnym, który systemy prawne dawnych państw zaborczych w II RP zastąpił jednolitym prawem polskim. Ustawa ta weszła w życie 1.1.1921 r., a przepisy jej działu III o Radzie Spółdzielczej – 11.12.1920 r.³² Ustawa z 1920 r. była czterokrotnie nowelizowana w okresie II RP: przez ustawę z 4.12.1923 r. w przedmiocie częściowej zmiany ustawy z 29.10.1920 r. o spółdzielniach³³, rozp. Prezydenta RP z 14.4.1924 r. o zmianie ustroju pieniężnego³⁴, ustawę z 28.5.1924 r. o rozciągnięciu na górnosłaską część województwa ślą-

³⁰ S. Grzybowski, Prawo spółdzielcze w systemie porządku prawnego, s. 38–39.

³¹ Tekst pierwotny Dz.U. Nr 111, poz. 733 ze zm.

³² Wybitny komentator tej ustawy, S. Wróblewski (Ustawa o spółdzielniach, przedmowa), tak pisał o okolicznościach jej uchwalenia: „Wśród nielicznych dotąd przepisów ustawowych, które tworzą zaczątek jednolitego prawa polskiego, ustawa o stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych czyli spółdzielniach jest z pewnością najdonioślejszą dla życia społecznego, bo ujmuje w normy prawa całość tych objawów życiowych, które się nazywa ruchem spółdzielczym. Znaczenia tego ruchu nie da się dziś jeszcze określić z zupełną ścisłością, bo jesteśmy dopiero w początkach jego rozwoju; faktem jest jednak, że wytworzył on na ziemiach polskich cały szereg potężnych organizacji, że obejmuje coraz to nowe dziedziny życia gospodarczego, że wreszcie w obecnych, trudnych dla Polski czasach społeczeństwo wiąże z dalszym jego rozwojem wielkie – może nawet zbyt wielkie – nadzieje”.

³³ Dz.U. Nr 135, poz. 1119.

³⁴ Dz.U. Nr 34, poz. 351 ze zm.

skiego mocy obowiązującej ustawy z 29.10.1920 r. o spółdzielniach oraz ustaw późniejszych, dotyczących ruchu spółdzielczego³⁵ oraz ustawę z 13.3.1934 r. w sprawie zmiany ustawy o spółdzielniach³⁶. W 1934 r. został ogłoszony tekst jednolity ustawy o spółdzielniach³⁷. Ustawa o spółdzielniach nie zawierała przepisów szczególnych dotyczących spółdzielni różnych rodzajów, z wyjątkiem odnoszącego się do spółdzielni mieszkaniowych art. 6, który odsyłał do regulacji statutowych, później zaś został zmieniony w 1949 r.³⁸. Trzeba dodać, że ani Konstytucja RP z 17.3.1921 r.³⁹, ani ustawa konstytucyjna z 23.4.1935 r.⁴⁰ nie zawierała przepisów dotyczących spółdzielni.

- 12 Według art. 1 ust. 1 SpółU20 „Za spółdzielnię uważa się zrzeszenie nieograniczonej liczby osób o zmiennym kapitale i składzie osobowym, mające na celu podniesienie zarobku lub gospodarstwa członków przez prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa”. Podstawową cechą spółdzielni była i jest **idea współdziałania członków**. Etymologii pojęcia spółdzielni należy poszukiwać właśnie we współdziałaniu. Dlatego też dawniej w języku polskim spółdzielnia była określana jako „współdzielnia” albo „kooperatywa” (od łacińskiego *cooperatio*, czyli „współdziałanie”)⁴¹. Cechą spółdzielni odróżniającą ją od spółek handlowych był jej zmienny kapitał i skład osobowy (art. 1 ust. 1 SpółU20). Zmienność kapitału była traktowana jako pochodna zmienności składu osobowego, ponieważ liczba członków spółdzielni była nie tylko niezamknięta, ale również nieograniczona⁴². Kolejną cechą spółdzielni był jej cel. Celem obligatoryjnym było podniesienie zarobku lub gospodarstwa członków przez prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa, a celem fakultatywnym było podniesienie poziomu kulturalnego członków (art. 1 ust. 1 i 2 SpółU20). Sformułowanie to pozwalało na wyraźne odróżnienie celu spółdzielni od celów spółek handlowych. O ile bowiem spółki były w zasadzie nastawione na osiąganie i maksymalizację zysku, o tyle w spółdzielniach zysk nie powinien być celem samym w sobie, ale jedynie środkiem służącym do realizacji innych, wyżej wskazanych celów. Cel spółdzielni musiał być ściśle związany z osobistą działalnością gospodarczą członków, która w spółdzielniach wytwórczych prowadziła do podniesienia zarobku członków, a w spółdzielniach konsumenckich – do podniesienia gospodarstwa członków⁴³. Spółdzielnia była uważana za handlującego (według późniejszej terminologii – za kupca rejestrowego⁴⁴) w rozumieniu prawa handlowego oraz podlegała przepisom prawa handlowego, o ile ustawa o spółdzielniach nie stanowiła inaczej (art. 4 SpółU20).

- 13 Przepisy art. 5 SpółU20 regulowały procedurę zakładania spółdzielni. Wymagane było w związku z tym zgłoszenie przez zarząd statutu podpisanego przez pierwszych członków (czyli założycieli) do sądu rejestrowego, w którego okręgu spółdzielnia miała mieć siedzibę.

³⁵ Dz.U. Nr 50, poz. 504.

³⁶ Dz.U. Nr 38, poz. 342.

³⁷ Dz.U. Nr 55, poz. 495; dalej: SpółU34. W dalszym ciągu według tekstu jednolitego z 1934 r. są oznaczane jedynie te przepisy, które zostały zmienione albo dodane przez ustawę z 13.3.1934 r.

³⁸ Dz.U. Nr 65, poz. 524.

³⁹ Dz.U. Nr 44, poz. 267 ze zm.

⁴⁰ Dz.U. Nr 30, poz. 227.

⁴¹ Zob. K. Boczar, Spółdzielczość, s. 16–17; K. Pietrzykowski, w: System PrPryw, t. 4, 2012, s. 293–294.

⁴² W. Jenner, Kodeks spółdzielczy, s. 1; S. Wróblewski, Ustawa o spółdzielniach, s. 2.

⁴³ W. Jenner, Kodeks spółdzielczy, s. 2–3; S. Wróblewski, Ustawa o spółdzielniach, s. 2–3.

⁴⁴ S. Janczewski, Prawo handlowe, s. 259–260.

Po nowelizacji art. 5 ust. 2 przez ustawę z 13.3.1934 r. wymagane było również oświadczenie Rady Spółdzielczej lub związku rewizyjnego stwierdzające, że celowość założenia spółdzielni oraz jej zamierzenia gospodarcze, ujawnione w statucie, nie nasuwają zastrzeżeń. Sąd po stwierdzeniu zgodności statutu z przepisami prawa zarządzał wciągnięcie statutu do rejestru. Jeżeli dostrzegł braki, żądał uzupełnienia lub zmiany statutu i wyznaczał w tym celu stosowny termin, po którego bezskutecznym upływie wydawał rozstrzygnięcie stanowcze.

Członkiem spółdzielni mogła być każda osoba fizyczna lub prawna, o ile statut nie stanowił inaczej. Spółdzielnia musiała liczyć co najmniej 10 członków, o ile statut nie wymagał większej liczby. Spółdzielnia zrzeszająca w myśl statutu wyłącznie osoby prawne musiała liczyć co najmniej 3 członków (art. 13 SpółU20). Podobne regulacje obowiązują w zasadzie również obecnie.

W zakresie odpowiedzialności członków za długi spółdzielni przyjmowano odpowiedzialność zadeklarowanymi udziałami (art. 14 ust. 1 SpółU20), jednakże członkowie mogli, według statutu, ponosić odpowiedzialność dodatkową, która była nieograniczona (całym majątkiem) albo ograniczona (art. 14 ust. 2 SpółU20). Współcześnie kwestia odpowiedzialności członków za długi spółdzielni jest uregulowana zupełnie inaczej, mianowicie każda spółdzielnia jest spółdzielnią z odpowiedzialnością udziałami.

Ustawa o spółdzielniach przewidywała dwa sposoby powstania członkostwa w spółdzielni: nabycie członkostwa przez założycieli, którzy podpisali statut, z chwilą zarejestrowania spółdzielni (art. 5 ust. 1 i 2 oraz art. 20 zd. 1 SpółU20) i przyjęcie osoby przystępującej przez spółdzielnię, które powinno być stwierdzone na oświadczeniu podpisem zarządu z podaniem daty (art. 20 zd. 2 i 3 SpółU20). Sąd Najwyższy przyjmował również trzeci sposób powstania członkostwa w spółdzielni, mianowicie *per facta concludentia*⁴⁵. Członkostwo w spółdzielni ustawało przez wystąpienie (wypowiedzenie członkostwa), śmierć i wykluczenie, a także przez rozwiązanie spółdzielni (art. 23–25 SpółU20).

Ustawa o spółdzielniach zawierała regulacje dotyczące władz (organów) spółdzielni, mianowicie zarządu (art. 33 i n.), rady nadzorczej (art. 40 i n.) i walnego zgromadzenia (art. 45 i n.). Zarząd (dyrekcja), który mógł być jednoosobowy, dwuosobowy lub kolegialny, „przedstawiał” spółdzielnię (czyli, według obecnej terminologii, reprezentował) oraz prowadził jej sprawę w sądzie i poza sądem. Członkowie zarządu musieli mieć pełną zdolność do działań prawnych i być członkami spółdzielni. Rada nadzorcza spółdzielni czuwała z całą starannością nad prowadzeniem interesów przez zarząd, mogła w każdej chwili zawieszać w czynnościach członków oraz zawierała wszelkie umowy z członkami zarządu i prowadziła przeciw nim procesy, o ile walne zgromadzenie nie wybrało osobnych pełnomocników. Składała się co najmniej z 3 członków, którzy musieli mieć pełną zdolność do działań prawnych i być członkami spółdzielni. Każdy członek zarządu i rady nadzorczej, winny czynu lub zaniedbania, przez które spółdzielnia poniosła szkodę, odpowiadał za nią osobiście, a jeżeli winnych było więcej – odpowiadał solidarnie. Odpowiedzialność ta ulegała przedawnieniu po upływie 5 lat od stwierdzenia szkody (art. 44 ust. 1 SpółU20). Ustawa o spółdzielniach nie zawierała przepisów dotyczących sankcji wadliwych uchwał zarządu i rady nadzorczej, dlatego w tym zakresie miały zastosowanie ogólne reguły prawa cywilnego dotyczące sankcji wadliwych czynności prawnych.

⁴⁵ Zob. orz. SN: z 31.1.1934 r., C II Rw 3109/33, OSN 1934, poz. 547; z 11.2.1937 r., C II 2410/36, OSP 1937, poz. 720.

- 18** Członkowie mogli brać udział w walnym zgromadzeniu tylko osobiście, zaś osoby, które nie mogły samodzielnie przystępować do spółdzielni, brały udział przez ustawowych zastępców, a osoby prawne – przez ustanowionych w tym celu pełnomocników, którzy nie mogli zastępować więcej niż jednego członka (art. 45 ust. 1 SpółU20). Każdy członek miał jeden głos bez względu na ilość posiadanych udziałów (art. 45 ust. 3 SpółU20). Była to bez wątpienia najważniejsza reguła dotycząca walnego zgromadzenia⁴⁶, a nawet w ogóle jedna z podstawowych cech spółdzielni, odróżniająca ją od spółki handlowej⁴⁷.
- 19** Prawomocne uchwały walnego zgromadzenia obowiązywały wszystkich członków (art. 50 ust. 1 SpółU20). Każdą uchwałę można było zaskarżyć z powodu jej niezgodności z prawem lub statutem w terminie 6 tygodni od daty walnego zgromadzenia (art. 50 ust. 2 SpółU20). W przepisach art. 50 SpółU20 została zastosowana sankcja względnej nieważności (unieważnialności) uchwały walnego zgromadzenia. Zamiarem polskiego ustawodawcy z roku 1920 było ograniczenie możliwości kwestionowania niezgodnych z prawem lub statutem uchwał walnego zgromadzenia przez wprowadzenie krótkich terminów zawitych do zaskarżenia uchwały do sądu i ścisłe określenie podmiotów legitymowanych do wniesienia powództwa o uchylenie uchwały. U podstawy takich regulacji leżała idea zapewnienia bezpieczeństwa obrotu prawnego. Jednakże w orzecznictwie, a następnie w piśmiennictwie dostrzeżono, że całkowite wyeliminowanie sankcji bezwzględnej nieważności byłoby niesłuszne⁴⁸. Szczególnie istotne w tym zakresie było orzeczenie z 24.4.–10.5.1930 r. (I.C. 1666/29, OSN 1930, poz. 96)⁴⁹, w którym stwierdzono, że przepisy art. 50 SpółU20, obejmujące zasady unieważnialności uchwał walnych zgromadzeń spółdzielni z powodu ich niezgodności z prawem lub statutem, nie wyczerpywały wszystkich przypadków, w których wymienione uchwały mogły okazać się pozbawione mocy i skutków prawnych. Mogły mianowicie istnieć takie wadliwości – w związku z naruszeniem porządku publicznego czy też z przekroczeniem kompetencji organu podejmującego uchwałę, czy wreszcie z pominięciem lub pogwałceniem istotnych warunków wymaganych przez prawo dla ważności zgromadzenia lub skuteczności danej uchwały – że owe uchwały, nawet przy braku skargi (obecnie: powództwa – przyp. *K.P.*) z art. 50 ust. 2 SpółU20, nie mogły stać się prawomocne w rozumieniu art. 50 ust. 1 tej ustawy i nabyć mocy wiążącej, ponieważ bądź były nieważne z samego prawa, bądź też musiały być poczytane za nieistniejące. Ustalenie takiego stanu rzeczy przez sąd mogło być wówczas dokonane na ogólnych zasadach prawa, bez skrępowania przepisami art. 50 ust. 2 i 3 SpółU20, zarówno co do legitymacji czynnej, jak i co do krótkiej prekluzji do wniesienia powództwa.
- 20** W statucie spółdzielni liczącej więcej niż 500 członków można było umieścić przepis (obecnie „postanowienie” – przyp. *K.P.*), że walne zgromadzenie będzie zastąpione przez zebranie przedstawicieli, wybieranych przez członków spośród siebie. Do zebrania przedstawicieli miały zastosowanie przepisy ustawy o spółdzielniach i statutu o walnym zgromadzeniu (art. 51 SpółU20).
- 21** Obowiązek spółdzielni prowadzenia ksiąg i rachunków odbywał się według zasad prawa handlowego dotyczących handlującego, a później kupca rejestrowego (art. 52 ust. 1 SpółU20)⁵⁰.

⁴⁶ J. Namitkiewicz, Podręcznik prawa handlowego, s. 339.

⁴⁷ K. Pietrzykowski, Spółdzielnia a spółka handlowa, cz. II, s. 103.

⁴⁸ K. Pietrzykowski, Bezwzględnie nieważne uchwały walnego zgromadzenia, s. 221–222.

⁴⁹ S. Wróblewski, Ustawa o spółdzielniach, s. 36.

⁵⁰ S. Janczewski, Prawo handlowe, s. 278.

Na koniec roku obrachunkowego, obejmującego najwyżej 12 miesięcy, zarząd sporządzał zamknięcie rachunkowe, obejmujące inwentarz, bilans roczny (zob. art. 54 SpółU20) oraz rachunek strat i zysków (art. 53 SpółU20). Zasady przeznaczenia reszty zysków były określane w statucie, który mógł przekazać rozrządzenie nią w całości lub w części walnemu zgromadzeniu.

Spółdzielnie obowiązkowo podlegały rewizji, zwanej obecnie lustracją. Każda spółdzielnia przynajmniej raz na dwa lata (a w razie potrzeby częściej) powinna poddać się rewizji przez kompetentnego rewidenta wyznaczonego przez związek rewizyjny albo przez Radę Spółdzielczą (w stosunku do spółdzielni niezwiązkowych). Rada Spółdzielcza mogła również powierzać przeprowadzenie rewizji spółdzielni niezwiązkowych związkowi rewizyjnym lub innym organizacjom i instytucjom (art. 60–62 SpółU20). **22**

Tworzenie przez spółdzielnie związków rewizyjnych i zrzeszanie się w takich związkach było dobrowolne. Podstawowym zadaniem związku rewizyjnego było dokonywanie rewizji (art. 66 SpółU20). Rada Spółdzielcza mogła przyznać związkowi rewizyjnemu prawo dokonywania rewizji, jeżeli z jego statutu wynikało, że mógł podołać obowiązkowi rewizji. Rada Spółdzielcza mogła też odebrać związkowi prawo rewizji (art. 68 SpółU20). Przepisy SpółU20 o rewizji spółdzielni i związkach rewizyjnych zostały istotnie zmienione przez ustawę z 13.3.1934 r. Szczególne uprawnienia przyznano Ministrowi Skarbu i Przewodniczącemu Rady Spółdzielczej. W szczególności statut związku był przedkładany do zatwierdzenia Ministrowi Skarbu, który, po wysłuchaniu opinii Rady Spółdzielczej, mógł przyznać związkowi prawo dokonywania rewizji. Minister Skarbu, po wysłuchaniu opinii Rady Spółdzielczej, mógł uzależnić przyznanie prawa rewizji od zastosowania się związku do żądań Ministra co do zawężenia lub rozszerzenia działalności związku. Minister Skarbu, po wysłuchaniu opinii Rady Spółdzielczej, mógł odebrać związkowi prawo rewizji. Działalność związków rewizyjnych podlegała nadzorowi Przewodniczącego Rady Spółdzielczej, a koszty nadzoru pokrywały związki w wysokości oznaczonej przez Ministra Skarbu. Po rozwiązaniu spółdzielni następowała jej likwidacja, o ile nie zachodziła upadłość (art. 77 SpółU20). Z majątku pozostałego po spłaceniu długów i złożeniu do depozytu sądowego kwot zatrzymanych na zabezpieczenie roszczeń wierzycieli dokonywano przede wszystkim zwrotów dopłat (art. 58 ust. 5 SpółU20), a potem stosunkowej wypłaty udziałów. Pozostała część majątku była przeznaczana na cele użyteczności publicznej, stosownie do postanowień statutu lub uchwały ostatniego walnego zgromadzenia członków, a w braku stosownych postanowień statutu lub uchwały walnego zgromadzenia o przeznaczeniu pozostałej części majątku spółdzielni decydowała Rada Spółdzielcza (art. 81 SpółU20). **23**

Przyczynami rozwiązania spółdzielni były (art. 75 ust. 1 SpółU20): upływ czasu, na który spółdzielnię utworzono; zmniejszenie się liczby członków poniżej normy wskazanej w statucie, a w braku odpowiednich wskazań poniżej norm wskazanych w art. 13 SpółU20 (tj. 10 albo 3 członków); wyrok sądowy wydany na podstawie art. 65 SpółU20; ogłoszenie upadłości oraz podjęcie przez walne zgromadzenie zgodnych uchwał w przedmiocie rozwiązania spółdzielni, zapadłych większością 3/4 głosów oddanych na dwóch kolejno po sobie następujących zgromadzeniach w odstępie co najmniej dwóch tygodni. Spółdzielnia rozwiązana na podstawie ust. 1 pkt 5 mogła przed upływem roku od dnia powzięcia drugiej uchwały o rozwiązaniu przywrócić swoją działalność na podstawie uchwały walnego zgromadzenia zapadłej większością 3/4 głosów oddanych (art. 75 ust. 2 i 3 SpółU20 z 1934 r.). Jeżeli spółdzielnia nie rozpoczęła prowadzenia wspólnego przedsiębiorstwa, „bądź od lat pięciu zaprzestała je prowa- **24**

Przejdź do księgarni →

ksiegarnia.beck.pl